

Téma 37 - Sedmé příkázání

Sedmé příkázání zakazuje brát
nebo si ponechávat
nespravedlivě co je cizí nebo
působit nespravedlivou škodu
bližnímu na jeho dobrech.

21.01.2018

PDF ► Sedmé příkázání

Pau Agulles

„Sedmé příkázání zakazuje brát nebo
si neprávem ponechávat majetek

bližního a jakýmkoliv způsobem působit škody na jeho majetku. Prikazuje spravedlnost a lásku ve správě pozemských statků a plodů lidské práce. S ohledem na obecné blaho požaduje, aby se respektovalo všeobecné určení statků a právo na soukromé vlastnictví. Křesťanský život se snaží zaměřovat statky tohoto světa k Bohu a k bratrské lásce“ (Katechismus, 2401).

1. Všeobecné určení pozemských statků a soukromé vlastnictví majetku

„Na počátku Bůh svěřil zemi a její zdroje společné správě lidstva, aby o ně pečovalo, svou prací ji ovládalo a těšilo se z jejích plodů (srov. Gn 1, 26–29). Dobra stvoření jsou určena všemu lidskému pokolení“ (Katechismus, 2402).

Nicméně „nabývání majetku je oprávněné, aby se zajistila svoboda a

důstojnost osob, aby každý mohl uspokojit své základní potřeby a potřeba těch, za které nese odpovědnost“ (tamtéž).

„Právo na soukromé vlastnictví, získané nebo přijaté oprávněně, neruší původní darování země celému lidstvu. Všeobecné určení pozemských statků zůstane prvotní,¹ i když rozvoj obecného dobra vyžaduje respektování soukromého vlastnictví, práva na ně a na jeho užívání“ (Katechismus, 2403).

Respektování práva na soukromé vlastnictví je důležité pro spořádaný rozvoj společenského života.

„Člověk, který užívá stvořených statků, se musí na věci právem držené dívat nejen jako na své, ale též jako na společné, a to v tom smyslu, aby mohly být nejen k jeho vlastnímu prospěchu, ale i k prospěchu druhých“ (2. vatikánský koncil, konst. *Gaudium et spes*, 69, 1).

Vlastnictví majetku dělá z toho, komu patří, správce Prozřetelnosti, který se má snažit, aby majetek přinášel užitek a aby se dělil o plody majetku s druhými, na prvním místě se svými nejbližšími“ (Katechismus, 2404).

Marxistický socialismus a zvláště komunismus, který mezi jiným usiluje o absolutní podřízenost jedince společnosti, popírá právo osoby na soukromé vlastnictví dober získaných výrobou (ta, která slouží k výrobě dalších dober, jako země, určité továrny atd.), a tvrdí, že pouze stát může vlastnit tato dobra, protože je potřebuje pro nastolení společnosti bez tříd.²

„Církev v moderním věku odmítla totalitní a bezbožecké ideologie spojené s „komunismem“ nebo „socialismem“. Z druhé strany také zavrhl v praxi „kapitalismus“, individualismus a svrchovaný primát

tržního zákona nad lidskou prací“
(Katechismus, 2425).³

2. Užívání majetku: umírněnost, spravedlnost a solidarita

„Respektování lidské důstojnosti v hospodářských záležitostech vyžaduje praktické uplatňování ctnosti mírnosti, aby se krotilo lpění na věcech tohoto světa, a ctnosti spravedlnosti, aby bylo bližnímu podle práva dáváno to, co mu náleží; rovněž pak uskutečňování vzájemné lidské solidarity“ (Katechismus, 2407).

Součástí mírnosti je ctnost chudoby, která nespočívá v tom nemít, nýbrž být odpoutaný od hmotných dober, spokojit se s tím, co postačuje k střídmemu a umírněnému životu⁴ a spravovat dobra tak, aby mohla sloužit druhým. Náš Pán nám dal příklad chudoby a odpoutanosti od

svého příchodu na svět až po svou smrt (srov. 2 Kor 8, 9). Ukázal také na škodu, kterou může způsobit lpění na bohatství: „Bohatý jen těžko vejde do Božího království“ (Mt 19, 23).

Spravedlnost jako mravní ctnost spočívá v návyku, na jehož základě se s trvalou a pevnou vůlí dává každému to, co mu náleží.

Spravedlnost mezi jednotlivými osobami se nazývá komutativní spravedlnost (např. placení daně); distributivní spravedlnost „stanoví, co dluží společenství občanům podle jejich přínosu a jejich potřeb“ (Katechismus, 2411);⁵ a zákonná spravedlnost, která se týká toho, co občan dluží společenství (např. platit spravedlivé daně).

Ctnost solidarity je „pevná a trvalá odhodlanost usilovat o obecné blaho neboli dobro všech a jednoho každého, protože *všichni* jsme zodpovědní za všechny.“⁶ Solidarita

„více než sdílení dober hmotných, je sdílení dober duchovních“
(Katechismus, 1948).

3. Respektování majetku druhých

Sedmé přikázání zakazuje brát nebo si ponechávat nespravedlivě co je cizí nebo působit nespravedlivou škodu bližnímu na jeho dobrech.

Člověk se dopouští krádeže, když si tajně bere dobra bližního. Loupež je násilné zmocnění se cizích věcí.

Podvod je krádež provedená oklamáním bližního podvody, falešnými dokumenty atd. nebo zadržením spravedlivé mzdy. Lichva znamená požadovat za půjčenou částku větší úroky (obyčejně se zneužitím tíživé hmotné situace bližního).

„Rovněž jsou mravně nedovolené tyto skutky: spekulace, kterou se působí, aby se uměle měnilo

hodnocení majetku s úmyslem z toho těžit na úkor druhých; korupce, jež ovlivňuje úsudek těch, kteří mají učinit rozhodnutí na základě práva; přivlastnění a soukromé užívání společenských zařízení nějakého podniku; špatně provedené práce; daňový podvod; falšování šeků a faktur; přehnané výdaje; mrhání. Úmyslně poškozovat soukromé nebo veřejné vlastnictví odporuje mravnímu zákonu a vyžaduje náhradu“ (Katechismus, 2409).

„Smlouvy podléhající směnné (komutativní) spravedlnosti, která upravuje výměny mezi osobami a mezi institucemi při plném respektování jejich práv. Směnná spravedlnost přísně zavazuje; požaduje zachování vlastnických práv, zaplacení dluhů a splnění svobodně přijatých závazků“ (Katechismus, 2411).

„Dohody se mají přesně zachovávat

tou měrou, jakou je závazek mravně spravedlivý“ (Katechismus, 2410).

Povinnost nápravy: kdo se dopustil nespravedlnosti, musí napravit způsobenou škodu v největší možné míře. Navrácení ukradených věcí – či alespoň přání a předsevzetí je vrátit – je nezbytné pro obdržení svátostného rozhřešení. Povinnost náhrady je neodkladná: zaviněná prodleva zhoršuje škodu způsobenou věřiteli i vinu dlužníka. Fyzická nebo mravní nemožnost po dobu svého trvání zprošťuje od povinnosti náhrady. Povinnost může zaniknout např. tehdy, když věřitel dluh odpustí.⁷

4. Sociální nauka církve

„Když církev plní své poslání hlásat evangelium, dosvědčuje člověku jménem Krista jeho důstojnost a jeho povolání k mezosobnímu společenství; učí ho požadavkům

spravedlnosti a míru, které jsou ve shodě s Boží moudrostí“

(Katechismus, 2419). Celek tohoto učení o zásadách, jež mají řídit společenský život, se nazývá sociální nauka a tvoří součást katolické morální nauky.⁸

Některá základní učení sociální nauky církve jsou: 1) transcendentní důstojnost lidské osoby a nedotknutelnost jejích práv; 2) uznání rodiny jako základní buňky společnosti založené na opravdovém nerozdělitelném manželství a na potřebě ho chránit a podporovat prostřednictvím zákonů o manželství, výchově a veřejné mravnosti; 3) učení o společném dobru a o funkci státu.

Poslání hierarchie církve je jiného řádu než poslání politické moci. Cíl církve je nadpřirozený a jejím posláním je vést lidi ke spáse. Hovoří-li proto magisterium o

časných aspektech společného dobra, činí tak natolik, nakolik mají být zaměřené k Nejvyššímu dobru, našemu poslednímu cíli. Církev vynáší mravní soud v hospodářských a společenských záležitostech „vyžadují-li to základní práva lidské osoby nebo spása duší“.⁹

Je důležité zdůraznit, že „není věcí církevních pastýřů zasahovat přímo do politických záležitostí a do uspořádání společenského života. Tento úkol patří k povolání věřících laiků, kteří jednají z podnětu spolu se všemi svými spoluobčany“ (Katechismus, 2442).¹⁰

5. Hospodářská činnost a sociální spravedlnost

„Lidská práce pochází přímo od osob stvořených k Božímu obrazu a povolaných k tomu, aby pokračovaly společně a pro druhé v díle stvoření tím, že si podrobí zemi (srov. Gn 1,

28; 2. vatikánský koncil, konst. *Gaudium et spes*, 34; Jan Pavel II., enc. *Centesimus annus*, 31). Práce je tedy povinností: „Kdo nechce pracovat, ať nejí“ (2 Sol 3, 10). Práce oslavuje dary Stvořitele a přijaté vlohy. Může být také výkupná“ (Katechismus, 2427).

Člověk, který pracuje ve spojení s Kristem, se stává spolupracovníkem Syna Božího na jeho vykupitelském díle. Práce je prostředek posvěcení lidí a pozemských skutečností, které jsou pronikány Kristovým duchem (srov. tamtéž).¹¹

Ve své práci „má každý právo na hospodářské podnikání; každý má právem používat svých vloh k tomu, aby přispěl k rozmnožení statků, z nichž by měli prospěch všichni, a aby mohl sklízet z vlastního úsilí spravedlivé plody. Musí dbát o to, aby se řídil směrnicemi vydanými právoplatnou autoritou ke

společnému dobru (srov. Jan Pavel II., enc. *Centesimus annus*, 1–5–1991, 32; 34)“ (Katechismus, 2429).¹²

Odpovědnost státu: „Hospodářství, zvláště pak tržní hospodářství, se nemůže odehrávat v institucionálním, právním a politickém vakuu. Naopak, předpokládá jistotu individuální svobody a vlastnictví, jakož i stabilní měnu a výkonné veřejné služby. Hlavním úkolem státu proto je zaručovat tuto jistotu tak, aby ten, kdo pracuje a vyrábí, mohl užívat plodů své práce a byl motivován k tomu, aby ji vykonával efektivně a řádně.“¹³

Lidé odpovědní za vedení podniků „jsou povinni přihlížet k dobru lidí, a ne pouze ke zvyšování zisků. Ty však jsou nutné. Umožňují uskutečňovat investice, které zabezpečují budoucnost podniků a zaměstnanost“ (Katechismus, 2432).

Na nich „spočívá hospodářská a ekologická odpovědnost za své jednání před společností“.¹⁴

„Přístup k práci a k povolání musí být otevřen pro všechny, bez nespravedlivé diskriminace: mužům i ženám, zdravým i tělesně postiženým, vlastním občanům i přistěhovalcům (srov. Jan Pavel II., enc. *Laborem exercens*, 14–IX–1981, 19; 22–23). Společnost má podle okolností pomáhat občanům nacházet práci a zaměstnání (srov. Jan Pavel II., enc. *Centesimus annus*, 48)“ (Katechismus, 2433).

„Spravedlivá mzda je oprávněný plod práce. Upírat ji anebo zadržovat může představovat velkou nespravedlnost“ (Katechismus, 2434).

15

Sociální spravedlnost. Tento výraz se začal používat ve XX. století pro univerzální rozměr, kterého dosáhly problémy spravedlnosti. „Společnost

zajišťuje sociální spravedlnost, když vytváří podmínky, které umožňují sdružením i jednotlivcům dosahovat toho, nač mají právo podle své přirozenosti a svého povolání“ (Katechismus, 1928).

Spravedlnost a solidarita mezi národy. „Bohaté národy mají velkou mravní odpovědnost vůči těm národům, které si samy nemohou zajistit prostředky vlastního rozvoje, nebo jim v tom bylo zabráněno následkem tragických dějinných událostí. Jde o povinnost solidarity a lásky; a také o povinnou spravedlnost, jestliže blahobyt bohatých národů pochází ze zdrojů, které nebyly spravedlivě placeny“ (Katechismus, 2439).

„Přímá pomoc je přiměřenou odpovědí na bezprostřední mimořádné potřeby, způsobené například přírodními pohromami, epidemiemi atd. Ta však nestačí

napravit těžké škody vzešlé z ubohých poměrů ani trvale uspokojovat lidské potřeby“ (Katechismus, 2440).

Je také potřeba zreformovat mezinárodní hospodářské a finanční instituce, aby mohly podporovat a posilovat rovnocenné vztahy k méně vyvinutým zemím (srov. tamtéž; Jan Pavel II., enc. *Sollicitudo rei socialis*, 30–12–1987, 16).

6. Spravedlnost a láska

Láska – *forma virtutum*, forma všech ctností –, která je na vyšší úrovni než spravedlnost, se neprojevuje pouze nebo především v darování většího množství, než se podle striktního práva má dát. Spočívá především v darování sebe sama – neboť to je láska – a má vždy doprovázet spravedlnost, kterou oživuje zevnitř. Spojení mezi spravedlností a láskou se projevuje například v tom, že to,

co se má darovat, se daruje s radostí, nestarat se jen o práva druhé osoby, ale i o její potřeby, a všeobecně uplatňováním spravedlnosti s taktem a pochopením.¹⁶—

Spravedlnost má být vždy proniknuta láskou. Nelze se snažit řešit problémy lidského soužití pouze na základě spravedlnosti chápané jako domněle přiměřené, avšak anonymní fungování společenských struktur: „Při řešení různých záležitostí se snaž nepřehánět nikdy spravedlnost do té míry, že bys zapomněl na lásku“ (sv. Josemaría, *Brázda*, 973).

Spravedlnost a láska má být uplatňována především v péči o lidi v nouzi (chudé, nemocné atd.). Nikdy nebude možné dosáhnout takové společenské situace, v níž by byla zbytečná osobní péče o hmotné a duchovní potřeby bližního. Skutky tělesného a duchovního

milosrdenství budou vždy potřeba (srov. Katechismus, 2447).

„Lásku – *Caritas* – bude vždycky potřebovat i ta nejspravedlivější společnost. Neexistuje žádné spravedlivé státní uspořádání, jež by učinilo zbytečným službu lásky. Kdo chce odstranit lásku, je ochoten odstranit člověka jako člověka. Vždycky bude utrpení, které bude potřebovat útěchu a pomoc. Vždycky bude osamocení. Vždycky budou situace hmotné nouze, v nichž bude zapotřebí pomoci ve smyslu žité lásky k bližnímu. Stát, který se o všechno stará a všechno bere na sebe, se nakonec stane byrokratickou instancí, která nemůže dát, co trpící člověk – každý člověk – potřebuje: láskyplnou osobní oddanost.“¹⁷

Lidská bída přitahuje slitování Krista Spasitele, který ji chtěl vzít na sebe a chtěl se ztotožnit s „těmi z nejposlednějších bratří“ (Mt 25, 40). I

proto jsou ti, kteří strádají,
předmětem přednostní lásky církve,
která od počátku nepřestává usilovat
o to, aby jim ulehčila a aby je bránila
(srov. Katechismus, 2448).

Základní použitá literatura

– Katechismus, 2401–2463.

Doporučená literatura

– Sv. Josemaría, Život tváří Bohu i lidem. *Boží přátelé*, 154–174.

1Tato skutečnost nabývá zvláštního morálního významu v případech, kdy je ve vážném nebezpečí třeba použít cizí majetek základní potřeby.

2XX. století bylo svědkem neblahých následků této ideologie, a to i v ekonomické a společenské rovině.

3Srov. Jan Pavel II., enc. *Centesimus annus*, 1–V–1991, 10; 13; 44.

„Řízení hospodářství pouze prostřednictvím centrálního plánování převrací společenské svazky v jejich základech; řízení prostřednictvím pouhého tržního zákona porušuje sociální spravedlnost, protože „existuje mnoho lidských potřeb, které nemají přístup na trh“ (Jan Pavel II., enc. *Centesimus annus*, 34). Je nutné dávat přednost rozumnému usměrňování obchodu a hospodářského podnikání podle správné stupnice hodnot a vzhledem k obecnému blahu“ (Katechismus, 2425).

4Srov. sv. Josemaría, *Cesta*, 631 a 632.

5Distributivní spravedlnost podněcuje toho, kdo řídí společnost, k rozdělování společných dober, udělování uznání a svěřování poslání tomu, kdo se o to zaslouží, a to bez protekcionářství.

6Jan Pavel II., enc. *Sollicitudo rei socialis*, 30–XII–1987, 38.

7„Ti, kteří si přímo či nepřímo přivlastnili cizí majetek, jsou vázáni jej vrátit, nebo jestliže ta věc už neexistuje, vrátit odpovídající hodnotu v naturáliích nebo v penězích, jakož i nahradit plody a zisky, které by z ní vlastník právoplatně vytěžil. Stejným způsobem mají povinnost navrátit (věci) podle své odpovědnosti a získaného prospěchu všichni, kteří se nějakým způsobem podíleli na krádeži anebo kteří jí využili, protože o ní věděli, např. ti, kteří ji přikázali, podporovali nebo utajovali“ (Katechismus, 2412).

V případě, že se nepodaří nalézt majitele dobra, počestný vlastník si ho může ponechat; podvodný vlastník – např. proto, že ho ukradl – ho musí darovat chudým nebo na charitativní účely.

8Srov. Jan Pavel II., enc. *Sollicitudo rei socialis*, 41.

92. vatikánský koncil, konst.

Gaudium et spes, 76; srov.

Katechismus, 2420.

10. „Sociální činnost může zahrnovat množství konkrétních cest; má mít ovšem vždy za cíl obecné dobro a má být v souladu s evangelijním poselstvím a s učením církve. Je záležitostí věřících laiků, aby „s křesťanskou horlivostí oživovali časné skutečnosti a ukazovali v nich, že jsou svědky a tvůrci pokoje a spravedlnosti“ (Jan Pavel II., enc. *Sollicitudo rei socialis*, 79)“

(Katechismus, 2442). Srov. také Jan Pavel II., enc. *Sollicitudo rei socialis*, 42.

„Kněz musí kázat (...) jaké jsou křesťanské ctnosti – všechny – a jaké požadavky a konkrétní projevy jsou s nimi spojeny v různých situacích života lidí, k nimž se ve své službě obrací. Právě tak musí učit respektovat a mít v úctě důstojnost a

svobodu, jimiž Bůh nadal lidskou bytost, a zvláštní nadpřirozenou důstojnost, které se křesťanovi dostává křtem.

Žádný kněz, který plní tuto svou kněžskou povinnost, nemůže být nikdy obviněn – jediné z nevědomosti nebo zlé vůle –, že se plete do politiky. Nelze ani říci, že šířením takového učení zasahuje do specifického apoštolského úkolu křesťansky organizovat světské struktury a záležitosti, který přísluší jen laikům“ (*Rozhovory s mons. Escrivou de Balaguer*, 5).

11 „Profesionální práce – a také práce v domácnosti je významnou profesí – je svědectvím o lidské důstojnosti, příležitostí k rozvoji vlastní osobnosti, poutem, které nás váže k ostatním, zdrojem prostředků a příležitostí ke zlepšení života naší společnosti i podporou pokroku celého lidstva. Pro křesťana se tyto

obzory značně rozšiřují, neboť práce, přijatá Kristem jako vykoupená a vykupitelská skutečnost, se mění v prostředek svatosti a cestu ke svatosti, v konkrétní posvěcující a posvěcený úkol“ (sv. Josemaría, *Výheň*, 702). Srov. sv. Josemaría, *Jít s Kristem*, 53.

12„Měj na paměti všechny své občanské povinnosti a nevyhýbej se plnění ani jedné z nich. Uplatňuj všechna svá práva ve prospěch celku, aniž bys nerozumně opomenul jediné z nich.

Také tímto způsobem musíš vydávat křesťanské svědectví“ (sv. Josemaría, *Výheň*, 697).

13Jan Pavel II., enc. *Centesimus annus*, 48. Srov. Katechismus, 2431.

„Dalším úkolem státu je kontrolovat a řídit dodržování lidských práv v hospodářské oblasti. Prvořadou odpovědnost v této oblasti však

nenese stát, nýbrž jednotlivé skupiny a sdružení, na něž se společnost dělí“ (tamtéž).

14Tamtéž, 37.

15„Práce má být odměňována tak, aby se jednotlivci a jeho rodině dala možnost vést slušný život po stránce hmotné, společenské, kulturní a duchovní, s přihlédnutím k úkolům a k výkonnosti každého pracujícího i ke stavu podniku a k obecnému dobru“ (2. vatikánský koncil, konst. *Gaudium et spes*, 67, 2)“ (Katechismus, 2434).

16„Od strohé spravedlnosti k plné lásce je dlouhá cesta. A není mnoho těch, kteří vytrvají až do konce. Někteří lidé se spokojí s tím, že dojdou jen na práh: nedbají na spravedlnost a omezují se na trochu dobročinnosti, kterou považují za lásku, a neuvědomují si, že je to jen malá část toho, co by měli dělat. Jsou spokojeni sami se sebou jako farizej

domnívající se, že plní zákon, protože se postí dva dny v týdnu a platí desátek ze všeho, co vlastní (srov. Lk 18, 12)“ (sv. Josemaría, *Boží přátelé*, 172). Srov. tamtéž, 83; sv. Josemaría, *Výheň*, 502.

17Benedikt XVI., enc. *Deus caritas est*, 25–XII–2005, 28.

© *Fundación Studium*, 2016

.....

pdf | dokument generován automaticky
z <https://dev.opusdei.org/cs-cz/article/tema-37-sedme-prikazani/> (06.08.2025)